

**STRATEGIA
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
GMINY GIBY
na lata 2014 – 2020**

aktualizacja Strategii Rozwoju Gminy

Giby, kwiecień 2014 r.

OPRACOWANIE:

Aneta Wiącek
Grupa KRJ Sp. z o.o. Warszawa

WSPÓŁPRACA:

Wójt Gminy Giby – Jan Kramnicz
Inspektor w Urzędzie Gminy – Robert Bagiński

*Autorzy niniejszego opracowania pragną serdecznie podziękować
wszystkim pracownikom Urzędu Gminy, Sołtysom, Radnym,
przedstawicielom działających na terenie Gminy instytucji,
organizacji pozarządowych
przedsiębiorcom
oraz mieszkańcom*

*za poświęcony czas oraz zaangażowanie w dyskusję
i proces opracowywania niniejszej Strategii Rozwoju Gminy.*

Spis treści

Wprowadzenie	5
Portret gminy.....	6
Charakterystyka geograficzna (położenie)	6
Wybrane dane statystyczne	8
Podsumowanie badań prowadzonych w Gminie	13
Wizja, misja i strategiczne obszary rozwoju	18
Cele	19
Plan działania.....	20
Wdrażanie Strategii	20
Monitorowanie i okresowa ocena Strategii	22
Założenia do aktualizacji Strategii	25
Potencjalne źródła dodatkowego finansowania działań Gminy	25

Spis tabel

Tabela 1. Wybrane dane statystyczne dotyczące gminy	8
Tabela 2. Dochody budżetu gminy według działów	9
Tabela 3. Podsumowanie wybranych danych finansowych – wydatków – za 2012 r.	10
Tabela 4. Wydatki budżetu gminy według działów	10
Tabela 5. Zasoby mieszkaniowe	11
Tabela 6. Wybrane dane demograficzne	11
Tabela 7. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku	11
Tabela 8. Czytelnictwo	11
Tabela 9. Wybrane dane w obszarze edukacji	12
Tabela 10. Wydatki na pomoc społeczną i opiekę zdrowotną	12
Tabela 11. Oczyszczanie ścieków	12
Tabela 12. Wybrane dane dotyczące rynku pracy	12
Tabela 13. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	13
Tabela 14. Zestawienie obszarów rozwojowych według odpowiedzi wskazywanych w badaniu	14
Tabela 15. Plan działania (zadania strategiczne) na lata 2014 - 2018	20
Tabela 15. Karta monitorowania realizacji Strategii – Część A	23
Tabela 16. Karta monitorowania realizacji Strategii – Część B	24

Spis map

Mapa 1. Gmina Giby na mapie kraju	6
Mapa 2. Gmina Giby na mapie województwa	7
Mapa 3. Gmina Giby na mapie powiatu	7

Spis rysunków

Rysunek 1. Etapy procesu zarządzania strategicznego w realizacji strategii	21
Rysunek 2. Etapy procesu zarządzania strategicznego w kontroli strategicznej	22

Spis wykresów

Wykres 1. Dochody i wydatki budżetu gminy	9
---	---

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem określającym generalny kierunek, zamierzenia i priorytety rozwoju społeczno-gospodarczego wspólnoty samorządowej. Tworzenie Strategii jest procesem diagnozowania potrzeb i możliwości, określania celów, realizacji zadań ukierunkowanych na ich osiągnięcie oraz monitorowania osiągniętych rezultatów w założonej perspektywie czasowej. Proces tworzenia i wdrażania Strategii w uwzględnia w sposób partycypacyjny i równościowy aspiracje interesariuszy a tym samym angażuje ich na wszystkich etapach tworzenia strategii.

Do upowszechnienia idei opracowywania strategii gminnych przyczyniło się powiązanie ich z funduszami Unii Europejskiej, w tym uzależnienie możliwości aplikowania o dotację od (a) posiadania dokumentu strategicznego, (b) odniesienia w tymże dokumencie do potrzeby realizacji określonego przedsięwzięcia, które miało być sfinansowane. Strategia dla gminy była dotychczas utożsamiana z dokumentem – rzadziej jako procesem aktywizującą lokalną społeczność (mieszkańców, organizacje pozarządowe i przedsiębiorców w gminie) do działania na rzecz osiągnięcia określonych rezultatów.

Opracowanie strategii (i później jej aktualizacja) jest okazją do podjęcia dyskusji nad kierunkami rozwoju gminy oraz włączania kolejnych interesariuszy i powierzania im zadań dotychczas podejmowanych wyłącznie przez administrację (samorząd). Tworzenie i wdrażanie gminnych strategii wymaga także uwzględnienia specyfiki jednostki samorządu terytorialnego, która charakteryzuje się m. in.:

- służebną rolą względem obywateli (ich dobro jest wartością nadrzędną),
- prawnym umocowaniem zakresu minimalnych (niezbędnych) działań,
- brakiem konkurencji w realizacji swoich zadań.

Przesłanki do budowy nowych dokumentów strategicznych (aktualizacji dotychczas obowiązujących) wynikają z potrzeb określonych w trakcie samooceny CAF dokonanej w ramach projektu „Razem dla Rozwoju – Liderzy z Podkarpacia” dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Poddziałania 5.2.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Ponadto, potrzeba taka wiąże się ze zmianą w okresie finansowania działań ze środków Unii Europejskiej i planowanym wdrożeniem programów operacyjnych na lata 2014 – 2020. Znajduje swoje odzwierciedlenie w konsultacjach i wdrażaniu dokumentów strategicznych: Strategia Europa 2020 oraz Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2020.

Kluczowe uwarunkowania wpływające na potrzebę aktualizacji strategii to:

- uwzględnienie w lokalnej strategii rozwoju zmian społecznych i gospodarczych w gminie;
- weryfikacja założeń strategicznych gminy w perspektywie strategii regionalnych i krajowych;

- odniesienie horyzontu czasowego do ram kolejnego okresu programowego wdrażania środków Unii Europejskiej (perspektywa 2020).

W opracowanym dokumencie Strategii przyjęto funkcjonalną strukturę, w której po krótkiej charakterystyce gminy zawarto meritum: wizję, misję, obszary strategiczne i plan działania. Źródła – takie jak analizy wskaźnikowe, wyniki z badań własnych czy opisy wybranych aspektów funkcjonowania gminy – zawarto w aneksie stanowiącym drugą część dokumentu.

Portret gminy

Charakterystyka geograficzna (położenie)

Gmina Giby położona jest w północno - wschodniej części województwa podlaskiego, w obrębie dwóch mikroregionów: Pojezierza Wschodniosuwalskiego (w części północnej) i Równiny Augustowskiej (w części południowej, podzielonych na mniejsze jednostki - mikroregiony, na które z obszaru Gminy składają się: w obrębie Pojezierza Wschodniosuwalskiego - Pojezierze Wigierskie i Pagórki Sejneńskie, w obrębie Równiny Augustowskiej - Równina Frąckowska i Równina Miklaszewska).

Od strony północnej gmina graniczy z gminą Sejny i Krasnopol, od strony południowej - z gminą Płaska, od strony zachodniej z gminą Nowinka, natomiast wschodnia część Gminy to granica Polski z Litwą i Białorusią.

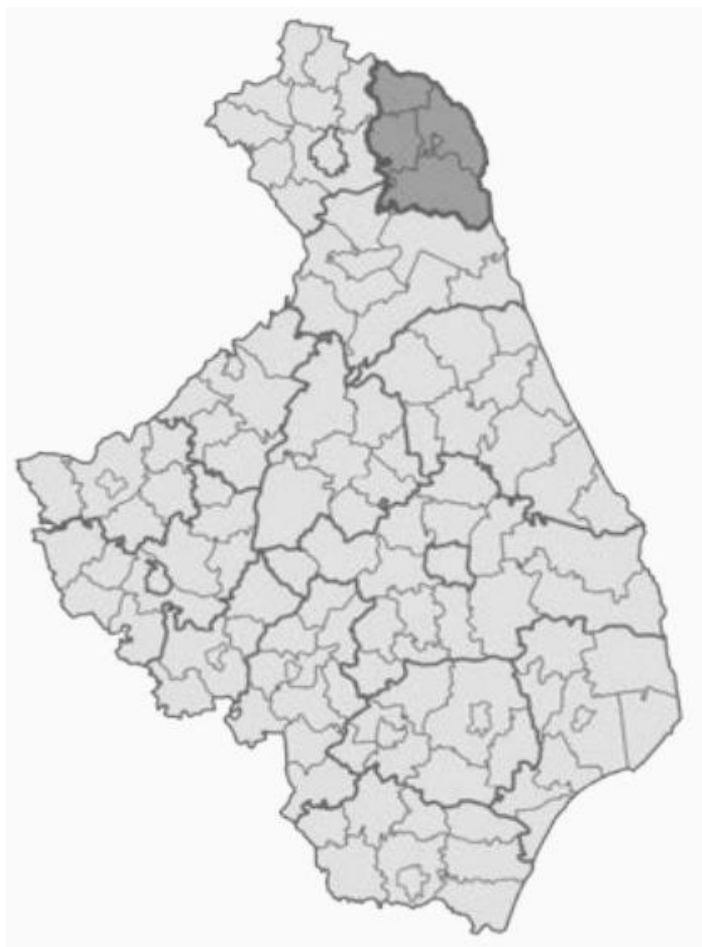
Mapa 1. Gmina Giby na mapie kraju

Źródło: Mapy Google

Mapa 2. Gmina Giby na mapie województwa

Źródło: Mapy Google

Mapa 3. Gmina Giby na mapie powiatu

Źródło: Mapy Google

Wybrane dane statystyczne

Zaprezentowane poniżej informacje są surowym zestawem danych statystycznych obrazujących gminę. Mogą służyć jako perspektywa porównawcza w wybranych obszarach, przy czym możliwości porównań i zestawień znacznie wykraczają poza ramy niniejszego opracowania. Dlatego też dane statystyczne zostają przedstawione bez komentarza – jako zestaw informacji statystycznie obrazujących gminę.

Liczba miejscowości: 53

Liczba sołectw: 27

Tabela 1. Wybrane dane statystyczne dotyczące gminy

Wybrane dane		2009	2010	2011	2012
Powierzchnia w ha		32323	32323	32323	32320
Ludność		2927	2930	2906	2927
Ludność na 1 km ²		9	9	9	9
Kobiety na 100 mężczyzn		100	101	99	99
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym		69,6	67,0	65,7	65,2
Szkoły podstawowe i gimnazjalne		4	4	4	4
Liczba ludności na 1 przychodnię		2927	2930	1453	1464
Turystyczne obiekty noclegowe		6	6	6	6
Mieszkania oddane do użytkowania		3	9	11	7
Pracujący na 1000 ludności		78	74	65	71
Bezrobotni zarejestrowani		276	282	334	302
Ludność - w % ogółu ludności	korzystająca z instalacji wodociągowej	65,4	65,5	65,5	65,5
	korzystająca z instalacji kanalizacyjnej	-	-	-	-
	korzystająca z instalacji gazowej	-	-	-	-

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Dane demograficzne

Liczba ludności – stan na dzień 30.06.2013.:

Ogółem: 2926

Kobiety: 1460

Mężczyźni: 1466

Wykres 1. Dochody i wydatki budżetu gminy

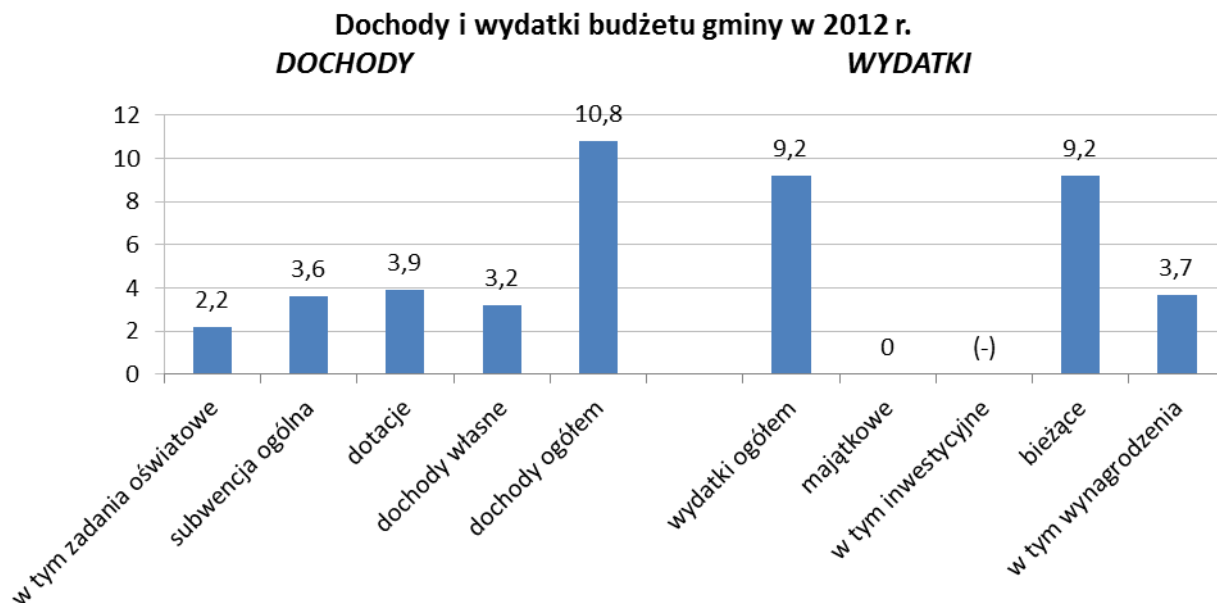
Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 2. Dochody budżetu gminy według działów

Dochody budżetu gminy według działów	2009	2010	2011	2012
	w %			
Dochody ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	3,1	3,1	3,2	2,9
Transport i łączność	5,6	-	-	-
Gospodarka mieszkaniowa	0,7	2,3	3,8	2,4
Administracja publiczna	5,2	5,1	2,9	1,2
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	0,1	-	0,1	0,0
Różne rozliczenia	36,8	40,5	39,7	33,6
Oświata i wychowanie	0,1	2,0	4,1	4,9
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społ.	17,2	18,0	17,5	16,3
Edukacja i opieka wychowawcza	1,2	1,0	0,8	0,6
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0,1	0,2	2,1	12,0
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	-	3,7	-	0,2
Kultura fizyczna*	7,2	-	-	23,7
Dochody od osób prawnych i od osób fizycznych	22,6	24,0	25,6	23,7
Pozostałe	0,1	0,3	0,2	2,1

*do 2010 r. nazwa działu brzmiała „Kultura fizyczna i sport”

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 3. Podsumowanie wybranych danych finansowych – wydatków – za 2012 r.

Podsumowanie wybranych danych finansowych – wydatków	2011 r.	2012 r.
Dochody na 1 mieszkańca wyniosły	3017 zł	3729 zł
Udział dochodów własnych w dochodach ogółem budżetu gminy	35,7%	29,9%
Udział wpływów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych w dochodach własnych	23,9%	27,6%
Odsetek wydatków majątkowych przeznaczonych na cele inwestycyjne	100%	100,0%
Odsetek wydatków majątkowych inwestycyjnych wśród wydatków ogółem budżetu gminy	24,1%	0,2%

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 4. Wydatki budżetu gminy według działów

Wydatki budżetu gminy według działów w %	2009	2010	2011	2012
Wydatki ogółem	100,0	100,0	100,0	100,0
Rolnictwo i łowiectwo	2,6	2,6	2,6	3,8
Transport i łączność	13,6	5,2	1,8	0,7
Gospodarka mieszkaniowa	0,6	0,6	0,6	0,9
Administracja publiczna	17,2	17,4	14,5	16,6
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,3	0,9	0,7	0,7
Różne rozliczenia	-	-	-	-
Oświata i wychowanie	29,2	37,9	42,4	42,2
Pomoc społeczna i pozostałe zadania w zakresie polityki społ.	16,6	15,0	15,2	21,1
Edukacja i opieka wychowawcza	1,1	6,6	1,7	1,1
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3,4	9,5	11,9	3,2
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	1,1	6,6	1,7	1,9
Kultura fizyczna	10,9	0,4	0,6	0,7
Działalność usługowa	0,5	0,2	0,3	1,2
Ochrona zdrowia	0,3	0,3	0,2	0,2
Pozostałe	1,5	2,7	6,7	5,7

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl**Wydatki na jednego mieszkańca wyniosły****w 2011 r.: 3 913zł****w 2012 r.: 1 187 zł**

Tabela 5. Zasoby mieszkaniowe

Zasoby mieszkaniowe	2011*	2012
Mieszkania	1027	1033
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	96,3	96,6
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	58	12

*dane za 2011 w oparciu o Narodowy Spis Powszechny 2011.

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 6. Wybrane dane demograficzne

Wybrane dane demograficzne	2011	2012		
	Gmina	Gmina	Powiat	Powiat = 100
Ludność	2906	2927	20963	14,0
w tym kobiety	1447	1454	10504	13,8
Urodzenia żywe	23	29	173	16,8
Zgony	31	36	213	16,9
Przyrost naturalny	-8	-7	-40	-
Saldo migracji ogółem	-16	5	-52	-
Ludność w wieku:				
przedprodukcyjnym	532	533	3860	13,8
produkcyjnym	1754	1772	13081	13,5
poprodukcyjnym	620	622	4022	15,5

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 7. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku

Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku	2011	2012
0 - 2 lata	70	73
3 - 6 lat	99	100
7 - 12 lat	183	177
13 - 15 lat	108	104

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 8. Czytelnictwo

Czytelnictwo	2011	2012
Biblioteki i filie	2	2
Czytelnicy w bibliotekach publicznych	250	233
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	8,5	13,2

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 9. Wybrane dane w obszarze edukacji

Edukacja		2009/10	2010/11	2011/12
Żłobki i kluby dziecięce*		-	-	-
Dzieci przebywające w żłobkach i klubach dziecięcych w ciągu roku		-	-	-
Placówki wychowania przedszkolnego		3	3	3
w tym przedszkola		-	-	-
Miejsca w przedszkolach		-	-	-
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego		37	30	31
w tym przedszkolach		-	-	-
Szkoły podstawowe		3	3	3
Uczniowie szkół podstawowych		188	168	167
Szkoły gimnazjalne		1	1	1
Uczniowie szkół gimnazjalnych		102	111	96
Uczniowie przypadający na 1 komputer z dostępem do Internetu przeznaczony do użytku uczniów w szkołach (dla dzieci i młodzieży)	podstawowych	5	4	4
	gimnazjalnych	5	5	5
Komputery z dostępem do Internetu przeznaczone do użytku uczniów w szkołach (dla dzieci i młodzieży)	podstawowych	39	39	39
	gimnazjalnych	22	21	20

*W latach 2010/11 i 2011/12 bez klubów dziecięcych

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 10. Wydatki na pomoc społeczną i opiekę zdrowotną

Dane dotyczące pomocy społecznej i opieki medycznej	2011	2012
Wydatki na pomoc społeczną i pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej w tys. zł	1744	1942,6
Liczba przychodni w gminie w 2012 r.	2	2
Liczba osób przypadających na 1 przychodnię	1453	1464

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 11. Oczyszczanie ścieków

Oczyszczanie ścieków	2012
Liczba oczyszczalni ścieków w gminie	-
Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni w gminie	-
Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni w powiecie	6484

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 12. Wybrane dane dotyczące rynku pracy

Wybrane dane o rynku pracy*	2011		2012	
	Powiat	Gmina	Powiat	Gmina
Pracujący	1994	189	2001	208
Bezrobotni zarejestrowani	2084	334	1832	302
w tym kobiety w %	44,6	46,7	41,6	44,7
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	15,9	19,0	41,0	17,0
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym w %	15,7	20,4	12,8	17,3

*w odniesieniu do podmiotów zatrudniających min. 9 osób, bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie
 Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Tabela 13. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON

Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON		2011		2012	
		Powiat	Gmina	Powiat	Gmina
Podmioty gospodarki narodowej	ogółem	1163	166	1180	168
	w sektorze rolniczym	99	48	104	45
	w sektorze przemysłowym	77	8	86	10
	w sektorze budowlanym	136	16	130	14
Podmioty gospodarki narodowej na 10 tys. ludności		553	571	563	574
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności		412	465	418	465

Źródło: dane GUS, www.stat.gov.pl

Podsumowanie badań prowadzonych w Gminie

Wymieniane przez uczestników badania najważniejsze atuty Gminy odnosiły się przeważnie do cech środowiska, wskazywano tu zalety przyrody (las, jeziora, czystość otoczenia) a także wskazywano na potencjał turystyczny regionu. Także wśród mocnych cech wiele było takich wypowiedzi, które można zaklasyfikować jako organizacja usług w Gminie lub „inne” (czyli nie mieszczące się we wskazanych obszarach) – tu wymieniano położenie w obszarze przygranicznym i działalność Urzędu. W nieco mniejszym zakresie wymieniano cechy, które mieszczą się w obszarze społecznym oraz – jednostkowo – w obszarze gospodarczym.

Wśród odpowiedzi respondentów zwracają uwagę przede wszystkim te z nich, które wykraczają poza trzy podstawowe obszary. Wskazywano na niezadowalający poziom wykorzystania funduszy unijnych, zbyt niski budżet / mało funduszy, wskazywano także na zaniedbania organizacyjne w zarządzaniu gminą (krytyka oczyszczalni przydomowych czy wskazywanie na brak dbałości o mienie gminy lub ogólnie niekompetencja). Także wśród słabych cech wskazywano elementy z obszaru gospodarczego: tu przede wszystkim na brak

pracy, słabej jakości drogi wiejskie i niską jakość gleb (trudności dla rolnictwa i niskie podatki). Wśród „społecznych” słabych cech wymieniano przede wszystkim problemy demograficzne oraz niewystarczającą ofertę kulturalną dla młodzieży. Także słabą cechą jest położenie na obszarze Natura 2000.

Respondenci raczej zgodnie wskazywali cechy stanowiące zagrożenia dla rozwoju (te same wątki pojawiały się w różnych ankietach). Dominowały: brak pracy (gospodarka), migracje i niski przyrost naturalny (społeczeństwo), objęcie programem Natura 2000 oraz – w mniejszym stopniu – budowa farm wiatrakowych (środowisko). Wymieniano także braki w środkach finansowych, przerzucanie odpowiedzialności państwa na samorząd i niewystarczające wykorzystanie środków unijnych (organizacja usług).

Zestawienie odpowiedzi wpisanych przez uczestników badania zawarto w poniższej tabeli.

Tabela 14. Zestawienie obszarów rozwojowych według odpowiedzi wskazywanych w badaniu

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - otwartość Gminy na nowych inwestorów - tania siła robocza - młoda kadra - przedsiębiorczość - niskie opłaty za „wodę z kranu” - rozwój infrastruktury szkolnej - rozbudowa szkoły – podstawowa - budowa hali sportowej - pomoc społeczna - dowóz dzieci - oświata i usługi handlowe - walory przyrodnicze - lasy - jeziora - turystyka - zalesienie - liczba jezior i rzek - brak elektrowni wiatrowych - lasy i jeziora (75% powierzchni gminy) - położenie geograficzne - duże obszary naturalnej zieleni, jezior itd. - walory przyrodnicze - położenie wśród lasów i jezior - agroturystyka - atrakcja turystyczna - zasoby przyrodnicze - atrakcyjne turystycznie położenie Gminy - lasy - atrakcyjność walorów przyrodniczych - wójt - pracownicy gminy, radni, ludność - współpraca Urzędu Gminy z mieszkańcami - bliskie położenie granicy z Litwą i Białorusią 	<ul style="list-style-type: none"> - brak przemysłu - słabe rolnictwo - brak infrastruktury drogowej - brak miejsc pracy - brak wykwalifikowanej kadry - słabo rozwinięta infrastruktura drogowa - słabe drogi - brak funduszy na infrastrukturę drogową - słaba gleba rolna - słaba jakość dróg gminnych - słabe gleby (niskie podatki gruntowe) - walka z bezrobociem - zarządzanie drogami (remontowanie) - duże bezrobocie - słabe drogi - brak inwestycji małych wsi - tragiczne drogi boczne – wiejskie - brak konkretnej oferty kulturalnej dla młodzieży - niż demograficzny - słabe zaludnienie - brak funduszy na świetlice wiejskie - spadek liczby mieszkańców - braki finansowe i ubóstwo części społeczeństwa - wsparcie państwa na oświatę - Natura 2000 - lokalizacja w obszarze Natura 2000 - zadłużenie - ograniczyć ogrzewanie szkoły nocą – brak regulacji - brak odpowiedzialności (nie są wyciągnięte konsekwencje za błędy urzędników) – brak

<ul style="list-style-type: none"> - lokalizacja - położenie w obszarze przygranicznym - atrakcyjne położenie - zasoby kulturowe - pozyskiwanie funduszy unijnych - dobry wójt - perfekcyjna organizacja zbiórki / wywozu śmieci – umowa „śmieciowa” - odśnieżanie - położenie na atrakcyjnym miejscu - położenie geograficzne (przy granicy) - aktywność - porozumienia - atrakcyjne położenie 	<p>winnych za bubel – oczyszczalnie przydomowe!</p> <ul style="list-style-type: none"> - krótki sezon turystyczny - brak bazy turystycznej - brak funduszy - brak infrastruktury turystycznej - rozległość terytorialna Gminy - niekompetencja - złe wykorzystanie funduszy unijnych - minimalne korzystanie z funduszy unijnych - źle określone godziny pracy GOK-u i biblioteki - niski budżet - niskie środki budżetowe - niedbałość o mienie gminy - umiejętność pozyskiwania funduszy
<p>Szanse</p> <ul style="list-style-type: none"> - powstawanie nowych przedsiębiorstw – zakładów - przemysł drzewny - rozwój gospodarstw wiejskich, które są nastawione na „produkcję” - postawić na drobną przedsiębiorczość - poprawić stan dróg oraz strukturę nad wodami - rozwój przemysłu drzewnego - tworzenie małych firm - poprawa jakości dróg gminnych - inwestycje - należy wziąć pod uwagę zdanie młodszych ludzi – aktywnych - zatrzymanie młodych ludzi w Gminie - aktywizacja i wykorzystanie młodych operatywnych mieszkańców do działań na rzecz gminy - ekologia - położenie gminy na obszarze Puszczy Augustowskiej - energia odnawialna - korzystanie z funduszy unijnych - rozwijanie współpracy z samorządami z Litwy - silna / agresywna promocja Gminy pod względem turystycznym - agroturystyka; solary słoneczne są potrzebne - rozwój turystyki - turystyka - agroturystyka - popyt na turystykę i agroturystykę krajową - turystyka - agroturystyka i turystyka wszelkiego rodzaju - turystyka - inwestowanie w turystykę - pozyskanie funduszy europejskich - lepsze zarządzanie gminą - rozwój współpracy z Litwą - turystyka 	<p>Zagrożenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - drogi żwirowe i asfaltowe – schetynówki - brak miejsca pracy - brak pracy ludziom młodym - brak miejsc do pracy - duże bezrobocie - mało miejsc pracy - brak pracy dla młodych - nieopłacalna gospodarka rolna - emigracja młodzieży - starzenie się społeczeństwa – mieszkańców - brak kapitału ludzkiego - niż demograficzny - wymieranie gminy (więcej ludzi umiera niż się rodzi) - starzenie się społeczeństwa - wyludnianie – ucieczka młodzieży do miast - emigracja młodych ludzi - negatywne nastawienie mieszkańców do zmian - wyjeżdżanie młodzieży do miast za pracę - migracja młodych ludzi - wyludnianie w poszukiwaniu pracy w innym miejscu - inwestycje wiatrakowe - niekontrolowana zabudowa przy jeziorach i rzekach - ograniczenia inwestycyjne przez Naturę 2000 - położenie na obszarach Natura 2000 - planowanie ferm wiatrakowych - Natura 2000 - objęcie programem Natura 2000 - zwiększenie zadań dla samorządów bez środków finansowych - zaliczenie gminy do tzw. „Polski B” - cięcia subwencji - cięcia budżetowe ze strony władz wojewódzkich itd. - niski budżet

<ul style="list-style-type: none"> - kuchnia regionalna - agroturystyka - pozyskiwanie funduszy unijnych - inwestowanie w rozwój agroturystyki - agroturystyka i turystyka stosowana - promocja tradycyjnej kuchni (potraw) - stabilny budżet gminy - aktywność - turystyka i rolnictwo 	<ul style="list-style-type: none"> - brak funduszy - redukcja dotacji na rzecz gminy od państwa - zbyt małe pozyskiwanie funduszy unijnych - małe zaangażowanie gminy w rozwój małych wsi - obietnice wyborcze bez pokrycia - zadłużenie finansowe gminy - dotacje dla nauczycieli – wynagrodzenie za pracę - zrzucanie odpowiedzialności przez państwo na gminy - obciążanie budżetu Gminy poprzez ustawy
--	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych w trakcie badań – patrz: Aneks do Strategii

Wśród zgłoszonych propozycji zidentyfikowanych jako szanse rozwojowe Gminy dominowała kwestia turystyki (w tym agroturystyki, promocji regionu, współpracy z Litwą i promocji lokalnej kuchni) – propozycje te zostały ujęte w obszarze inne, ponieważ łączą w sobie dwa obszary: środowisko – ze względu na znaczenie natury dla walorów turystycznych regionu oraz gospodarkę – czyli możliwość utworzenia miejsc pracy poprzez rozbudowę infrastruktury dla turystyki i rozwijanie usług dla turystów. Wśród innych propozycji wskazywano także na wspieranie drobnej przedsiębiorczości (np. gospodarstw wiejskich, które są nastawione na „produkcję”) – z obszaru gospodarki, aktywizacja i uwzględnianie opinii młodych mieszkańców Gminy – z obszaru społeczeństwa.

Uczestnicy badania byli także zgodni w kwestii największych osiągnięć Gminy w ostatnich latach. W tym zakresie wskazywano przede wszystkim na budowę hali / sali sportowej, w mniejszym zakresie wpisywano także uruchomienie przedszkola i telefonizację Gminy (to w obszarze społeczeństwa). Dość często (choć rzadziej niż budowa hali sportowej) pojawiał się także wątek rozbudowy sieci wodociągowej i przydomowych oczyszczalni (obszar – środowisko). Kilka osób wskazało rozbudowę dróg lokalnych (gospodarka), jednostkowo wskazywano także inne działania (jak np. zakup samochodu strażackiego).

W porównaniu do sąsiednich Gmin, Giby wyróżniają się walorami przyrodniczymi (jeziora, lasy, zadbane środowisko – w obszarze środowiska) a także położeniem przygranicznym i współpracą z Litwą. Jednostkowo wskazywano inne propozycje (zawarte w tabeli w Aneksie).

Wśród kwestii wskazanych jako niepowtarzalne, wyróżniające Gminę pojawiły się przede wszystkim walory środowiska: lasy, jeziora, Puszcza Augustowska, ale także – w obszarze społeczeństwo – kilka razy pojawiły się odpowiedzi wskazujące na życzliwość i otwartość mieszkańców przyjaznych turystom.

Najważniejsze, w opinii respondentów, bariery funkcjonowania przedsiębiorstw na terenie Gminy to objęcie ochroną obszarów w ramach programu Natura 2000 (środowisko) a także w obszarze gospodarki: brak terenów inwestycyjnych, brak lub słaba infrastruktura oraz

jednostkowo wskazywane inne utrudnienia dla inwestorów (np. brak dróg czy duża odległość od większych miast). Pojawiły się także odpowiedzi jednostkowo wskazujące na trudności organizacyjne (jak brak planu zagospodarowania przestrzennego, biurokracja czy słaba promocja Gminy).

Uczestnicy badania rekomendowali także działania (wydarzenia, publikacje, akcje), które mogą się przyczynić do poprawy wizerunku Gminy. Tu dominowały propozycje w obszarze gospodarczym, ukierunkowane na poprawę dostępności miejsc pracy i zmniejszenie / likwidację bezrobocia, wśród konkretnych propozycji najczęściej pojawiała się promocja turystyki. Wiele było także propozycji w obszarze społecznym, przy czym te były już nieco ogólniejsze jak np. „zatrzymać proces emigracji młodzieży”, „przeciwdziałać alkoholizmowi” czy „dbać o mieszkańców gminy”.

Poproszeni o wskazanie trzech najważniejszych projektów / inwestycji niezbędnych dla rozwoju Gminy respondenci wskazywali przede wszystkim na remont dróg i rozwój infrastruktury drogowej (obszar gospodarczy). Równie często wskazywano na potrzeby w obszarze społecznym: dokończenie budowy hali sportowej i inwestycje w kulturę. Ponadto, rekomendowano rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w obszarze środowiska. Szczegółowe propozycje zawarte są w tabeli w Aneksie.

W odpowiedziach na różne pytania pojawiały się także propozycje aby zapewnić dostęp do Internetu a także aby w większym stopniu promować Gminę. W opinii uczestników badania należy promować Gminę poprzez przyjazne traktowanie przedsiębiorców, a także wszelaką promocję Gminy, w tym:

- promować walory turystyczne – duże kompleksy leśne, turystyka
- foldery, broszury i udział w targach turystycznych
- kampanie informacyjne dla mieszkańców i turystów
- należałoby brać na targach w innych województwach, a mianowicie w targach turystycznych
- publikacje prasowe o walorach gminy, prezentacja wideo
- promować w różny sposób – Internet, poprzez stowarzyszenia, skierowane do wszystkich jak i mieszkańców i turystów
- rozbudowanie i aktualizowanie strony gminy o informacje na temat: agroturystyki, atrakcji turystycznych, informacji o przetargach itp.
- brak tablic informacyjnych
- informacja medialna
- poprawa reklamy gminy w (Internecie)
- uaktualnić i uatrakcyjnić stronę internetową gminy – dla turystów i ewentualnych inwestorów
- organizowanie dni gminy
- promocja gminy w Internecie.

Wizja, misja i strategiczne obszary rozwoju

Strategia rozwoju gminy zakłada długoterminową realizację działań w kierunkach określonych na podstawie diagnozy. Struktura Strategii oparta jest na wizji – stanowiącej wyobrażenie gminy w przyszłości, oraz misji – czyli idei przyświecającej wybranym celom, które zostały przyporządkowane do strategicznych obszarów rozwoju. Realizacja Strategii obejmuje planowanie operacyjne i określenie harmonogramu działań wspieranych monitoringiem i ewaluacją zarówno realizowanych zadań jak i zmian w poziomie zrównoważonego rozwoju Gminy.

WIZJA GMINY GIBY

GMINA GIBY OBSZAREM GODNEGO ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ TRWAŁEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GOSPODARCZO - EKONOMICZNEGO¹

MISJA

Gmina Giby stwarza przyjazne warunki do zamieszkiwania i pracy na jej terenie, wspiera rozwój rolnictwa, szczególnie ekologicznego oraz przedsiębiorczości indywidualnej, jednocześnie troszcząc się o środowisko naturalne i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

STRATEGICZNE OBSZARY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU**1. OBSZAR
GOSPODARCZY
I ROLNICTWA**

Gmina Giby obszarem intensywnego rozwoju infrastruktury technicznej a także przyjazna rolnictwu, szczególnie ekologicznemu.

**2. OBSZAR
SPOŁECZNY**

Gmina Giby miejscem zapewniającym mieszkańcom spokojne, godziwe życie.

**3. OBSZAR
ŚRODOWISKOWY**

Gmina Giby obszarem chronionego środowiska naturalnego.

4. OBSZAR TURYSTYKI

Gmina Giby obszarem rozwoju turystyki i promocji walorów przyrodniczych.

5. OBSZAR INSTYTUCJONALNY

Doskonalenie kadr urzędu w służbie mieszkańców oraz wspieranie rozwoju samorządności mieszkańców.

¹ Za PRL Gminy Giby

Cele

1. Obszar gospodarczy i rolnictwa

Cel 1.1. Rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej i technicznej

Cel 1.2. Wsparcie inicjatyw ukierunkowanych na tworzenie miejsc pracy i rozwijanie przedsiębiorczości

Cel 1.3. Wsparcie tworzenia gospodarstw ekologicznych

Cel 1.4. Poprawa produkcji rolniczej, przetwórstwa produktów rolnych oraz warunków zootechnicznych hodowli bydła poprzez modernizację wyposażenia technicznego gospodarstw

Cel 1.5. Edukacja ekologiczna rolników oraz edukacja w zakresie uzyskiwania alternatywnych źródeł dochodu z agroturystyki oraz dbania o estetykę i atrakcyjność gospodarstw

2. Obszar społeczny

Cel 2.1. Rozbudowa infrastruktury edukacyjnej dla dzieci i młodzieży

Cel 2.2. Zapewnienie warunków dla skutecznego rozwiązywania problemów mieszkańców (głównie bezrobocia)

Cel 2.3. Podnoszenie jakości życia mieszkańców poprzez wspieranie rozwoju usług medycznych i opieki zdrowotnej

Cel 2.4. Wsparcie tożsamości lokalnej oraz troska o zachowanie dziedzictwa kulturowego

3. Obszar środowiskowy

Cel 3.1. Uporządkowanie gospodarki wodno - ściekowej

Cel 3.2. Modernizacja systemów c.o.

Cel 3.3. Propagowanie wykorzystania alternatywnych źródeł energii

4. Obszar turystyki

Cel 4.1. Promocja walorów przyrodniczych i regionalnych Gminy

Cel 4.2. Rozwój i modernizacja bazy noclegowej i żywieniowej Gminy

Cel 4.3. Rozwój tematycznych form turystyki i promocja kuchni regionalnej

Cel 4.4. Zróżnicowanie szlaków turystycznych pod względem form uprawianej turystyki

5. Obszar instytucjonalny

Cel 5.1. Rozwijanie współpracy samorządu z mieszkańcami poprzez wykorzystywanie mechanizmów partycypacji społecznej

Cel 5.2. Wzmacnianie samorządności mieszkańców poprzez wsparcie rozwoju i działalności organizacji pozarządowych

Cel 5.3. Podnoszenie kompetencji urzędników i funkcjonalności Urzędu w służbie mieszkańcom i inwestorom

Plan działania

Strategia Rozwoju jest dokumentem otwartym (szczególnie w części Plan Działania) i powinna być uzupełniana poprzez dodanie nowych zadań organizacyjnych i inwestycyjnych raz w roku kalendarzowym w okresie planowania budżetu. Wprowadzane korekty Planu Działania w ramach Strategii będą wynikały ze zmian w perspektywie finansowej i pojawiających się możliwości uwzględnienia kolejnych ważnych potrzeb Gminy. Wszelkie wnioski i sugestie dotyczące propozycji zrealizowania kolejnych przedsięwzięć przyjmuje Sekretarz Gminy. Propozycje oraz wnioski składać mogą radni, stowarzyszenia i nieformalne grupy mieszkańców oraz organizacje powiązane z budżetem Gminy.

Tabela 15. Plan działania (zadania strategiczne) na lata 2014 - 2018

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Szacunkowa wartość inwestycji /projektu (zł)
1.	Przydomowe oczyszczalnie ścieków	2015 - 2016	2 mln
2.	Kolektory słoneczne	2016 - 2017	4 mln
3.	Modernizacja dróg gminnych, w tym:	2015 - 2018	6,5 mln
	droga Kukle – Degucie oraz droga przez wieś Posejnele	2015	2 mln
	droga Wysoki Most – Studziany Las – Frącki	2016	1 mln
	droga Karolin - Pogorzelec	2016	1 mln
	droga Wielkokuk – Zelwa	2017	1 mln
	droga przez wieś Białogóry wraz z drogą Krasne – Frącki (przez wieś Krasne)	2017 - 2018	1,5
4.	Stworzenie MPZP	2015 - 2017	0,3 mln
5.	Budowa budynku OSP w Gibach	2016 - 2018	0,5 mln

Źródło: opracowanie własne

Wdrażanie Strategii

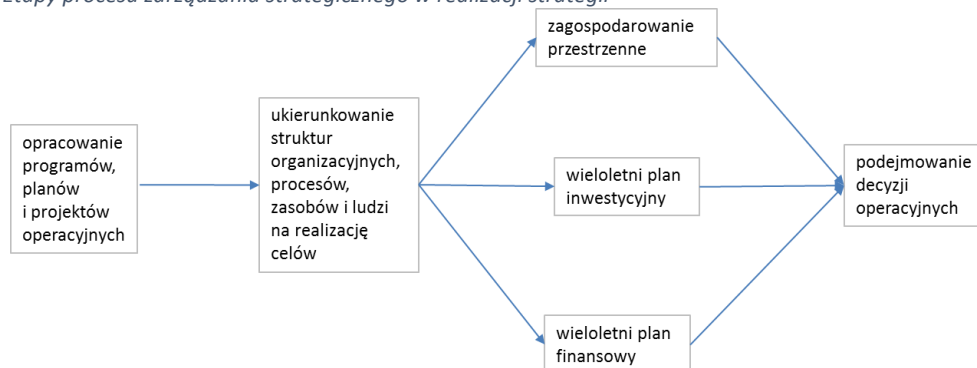
Strategia Rozwoju wskazuje kierunki działań, które są wyzwaniem dla całej lokalnej społeczności – dla administracji samorządowej i wszystkich instytucji i organizacji, które mogą być jej partnerem. Wdrażanie Strategii jest długotrwałym procesem, włączającym szerokie grono interesariuszy (jednostki pomocnicze i jednostki organizacyjne, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, etc.). Wdrażanie Strategii powinno być realizowane w kolejnych zadaniach:

- wskazanie przez Wójta Gminy osoby lub zespołu osób odpowiedzialnych za wdrażanie Strategii,
- określenie szczegółowych zadań wraz z podziałem kompetencyjnym,
- upowszechnianie założeń Strategii i uwzględnianie obszarów strategicznych w podejmowanych kolejnych działaniach gminy,
- systematyczny monitoring i ewaluacja założeń zrównoważonego rozwoju.

Realizację Strategii można scharakteryzować w formie wykresu obejmującego określone etapy zarządzania strategicznego.

Rysunek 1. Etapy procesu zarządzania strategicznego w realizacji strategii

Źródło: opracowanie własne na podstawie H. Gawroński, Zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych, Oficyna Wolters Kluwers business

Zadania wskazywane do realizacji Strategii powinny być realizowane przez Zespół Wdrażający Strategię koordynowany przez wójta gminy. Podstawowe zadania Zespołu to:

- koordynacja współpracy pomiędzy interesariuszami,
- uspoźnianie kluczowych dokumentów i zapisywanych w nich działań (jak np. plany zagospodarowania przestrzennego, strategię branżowe, plany inwestycyjne, program ochrony środowiska, program współpracy z organizacjami pozarządowymi etc.),
- monitorowanie poziomu rozwoju społeczno- gospodarczego gminy i opracowywanie okresowych raportów wraz z rekomendacjami dalszych działań,
- budowanie atmosfery współpracy wśród partnerów realizujących określone zadania.

Odrębnym działaniem towarzyszącym realizacji założeń Strategii powinno być jej upowszechnianie wśród społeczności lokalnej oraz stałe pozyskiwanie kolejnych partnerów do jej realizacji. Potencjalnymi partnerami są:

- Radni Gminy, Sołtysi, pracownicy jednostek pomocniczych i organizacyjnych,
- posłowie i senatorowie reprezentujący region,
- przedstawiciele sektora gospodarczego (lokalni przedsiębiorcy), instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe z regionu,
- wyższe uczelnie działające w regionie,
- organizacje pozarządowe i kościelne z terenu gminy, Urząd Pracy, placówki edukacyjne.

Upowszechnianie Strategii wśród lokalnej społeczności może obejmować:

- poinformowanie o zakończeniu prac,
- zaprezentowanie założeń strategicznych oraz planowanych działań (wdrażania Strategii),
- przybliżanie roli funduszy unijnych i możliwości ich wykorzystania w kontekście realizacji założeń Strategii.

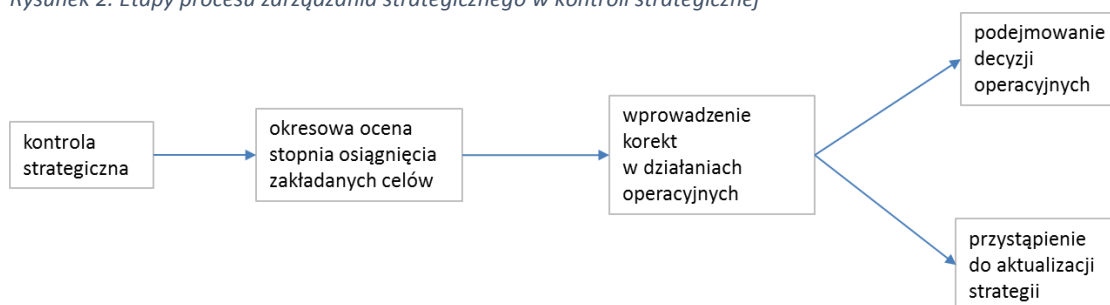
Pożądanym aspektem jest prowadzenie dyskusji społecznej dotyczącej osiągania założeń zrównoważonego rozwoju Gminy. Optymalne jest budowanie partnerstw branżowych –

włączających wymienionych powyżej interesariuszy – w celu realizacji wybranych działań. Ponadto, wskazanym jest poszukiwanie dobrych praktyk rozwojowych wśród innych jednostek samorządu terytorialnego poprzez udział w tematycznych konferencjach i seminariach organizowanych dla przedstawicieli administracji samorządowej a także nawiązywanie współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego wybranymi ze względu na podobieństwo potencjałów lub przyjętych kierunków działania.

Monitorowanie i okresowa ocena Strategii

Zgodnie z przyjętymi założeniami Strategia Rozwoju Gminy jest dokumentem zawierającym kierunki rozwoju i wskazującym obszary kluczowe dla tego rozwoju, jednak aby móc oceniać jej wdrażanie należy przyjąć określony sposób monitorowania. Monitorowanie realizacji powinno być maksymalnie użyteczne, czyli powinno przekładać się na wnioski i być podstawą dla ewentualnej korekty planowanych działań. Schemat działania widoczny jest na poniższym rysunku.

Rysunek 2. Etapy procesu zarządzania strategicznego w kontroli strategicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie H. Gawroński, Zarządzanie strategiczne w samorządach lokalnych, Oficyna Wolters Kluwers business

Optymalnym jest monitorowanie zmian w obszarach zrównoważonego rozwoju (zmiany w poziomie zrównoważonego rozwoju na podstawie przyjętych wskaźników)² oraz monitorowanie procesu wdrażania Strategii – także w oparciu o zestaw wskaźników obrazujących zakres stosowania założeń strategicznych. Monitorowanie powinno być procesem stałym, realizowanym poprzez cykliczną weryfikację wartości przyjętych wskaźników oraz ich analizę i rekomendację dalszych działań na podstawie wniosków. Poniżej zawarta tabela jest narzędziem monitorowania wdrażania Strategii – należy rokrocznie zebrać dane (dopisując co rok kolejną kolumnę tabeli), minimum co cztery lata należy dokonać podsumowania zebranych danych – jeśli ich wartości będą utrzymywały się na niskim poziomie – będzie to oznaczało, że założenia Strategii nie są wdrażane, a tym samym będzie to oznaczało potrzebę opracowania i wdrożenia rekomendacji usprawniających wdrażanie Strategii.

² Przykładowe narzędzie do monitorowania zmian w poziomie zrównoważonego rozwoju zawarto w Aneksie do Strategii.

Tabela 16. Karta monitorowania realizacji Strategii – Część A

Część A – wskaźniki ilościowe wdrażania Strategii	2014	zakładana wartość w 2015 r.	2015	2016	2017	2018	2019	2020	zakładana wartość docelowa w 2020 r.
1. Ile razy odniesiono się do realizacji Strategii w budżecie Gminy na kolejny rok?	0	1 ¹	4 ²
2. Ile razy odniesiono się do realizacji celów Strategii w Programie Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi?	0	1 ¹	4 ²
3. Ile razy analizowano podczas sesji Rady Gminy osiągnięcie celów zakładanych w Strategii?	0	1	4 ³
4. Jak często odbywały się spotkania osób odpowiedzialnych za wdrażanie Strategii?	0	1	4 ³
5. Jak często przedstawiano opinii publicznej rezultaty realizacji celów zawartych w Strategii?	0	1	1 ⁴
Data	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
Podpis osoby opracowującej	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

ⁿ W kolejnym roku należy dodać kolumnę dla kolejnego okresu: 2016 r., 2017 r., 2018 r., 2019 r.

¹ Zapisano co najmniej ogólną realizację działań ukierunkowanych na osiągnięcie zakładanych celów

² Uwzględniono co najmniej realizację celów z każdego obszaru strategicznego

³ Średnio raz na kwartał dokonano podsumowania zrealizowanych i planowanych działań odnosząc je do założeń Strategii

⁴ Minimum raz w roku, poprzez opublikowanie na stronie internetowej Urzędu wniosków z części jakościowej monitoringu

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 17. Karta monitorowania realizacji Strategii – Część B

Część B – wskaźniki jakościowe wdrażania Strategii	Rok ^a , którego dotyczy ocena
1. Jak często i z czyjej inicjatywy poruszano kwestię wdrażania Strategii podczas Sesji Rady Gminy? W jakim zakresie? Czy podjęto jakieś ustalenia związane z realizacją zamierzeń strategicznych?		
2. Czy odbywały się spotkania interesariuszy, które obejmowałyby dyskusję nad realizacją kierunków strategicznych? Jak często? Jakże to były grupy?		
3. Czy w porównaniu z rokiem poprzednim nastąpiło odniesienie do dotychczas ustaleń lub kontynuacja rozpoczętych działań? Jeśli tak – jakich? Jeśli nie – dlaczego?		
4. Czy jakieś cele zawarte w Strategii zostały w pełni osiągnięte? Czy jakieś cele należy zmienić lub dodać nowe? Jeśli tak – jakie?		
5. Czy wystąpiły trudności we wdrażaniu Strategii (realizacji działań, osiąganiu celów, włączaniu innych podmiotów w realizację)? Jeśli tak – jakie?		
Wnioski i rekomendacje (<i>propozycje zmian w zapisach Strategii lub zmian w działaniach wdrażających Strategię</i>)		
Data sporządzenia	Podpis osoby opracowującej	

^a Karta jest dla oceny jednego roku

Źródło: Opracowanie własne

Założenia do aktualizacji Strategii

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy jest dokumentem zawierającym opisane kierunki działania Gminy i cele, których osiągnięcie przyczyni się do pożądanego rozwoju Gminy. Dokument Strategii powinien zawierać wytyczne aktualne, potrzebne i osiągalne, dlatego też dopuszcza się wprowadzanie zmian aktualizacyjnych, szczególnie w odniesieniu do celów i/ lub działań, gdy:

1. Nastąpi rok 2020,
2. Takie będą rekomendacje wynikające z monitoringu wdrażania Strategii,
3. Postulat zmian w Strategii zostanie sformułowany i przedstawiony podczas sesji Rady Gminy przez grupę reprezentującą mieszkańców (np. przedstawicieli organizacji pozarządowej, kościelnej lub instytucji działającej na terenie Gminy itp.).

Organizacja lub instytucja wnioskująca o dokonanie zmian w Strategii powinna określić:

- powód (potrzebę) dokonania zmian,
 - zakres zmian (np. propozycję nowego zapisu),
 - tryb przeprowadzenia zmian (szczególnie osoby odpowiedzialne za sformułowanie nowego dokumentu Strategii oraz – o ile to będzie potrzebne – także przeprowadzenie badań).
- Sposób finansowania działań związanych z aktualizacją Strategii zostanie ustalony przez Radę Gminy.

Potencjalne źródła dodatkowego finansowania działań Gminy

Strategia hierarchizuje i systematyzuje potencjalne działania, leżące w obszarze zadań własnych gminy, co niejako wskazuje, że podstawowym źródłem finansowania zakładanych działań jest budżet gminy i /lub pozyskiwane przez gminę środki unijne na realizację działań samorządów. Niemniej, dostępne są także inne źródła finansowania przedsięwzięć realizowanych w gminach, a wśród nich:

Państwowe Fundusze Celowe udzielane w postaci dotacji, pożyczek i refundacji, w tym:

- Fundusz Zajęć Sportowych dla Uczniów,
- Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej,
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Strategie rządowe, w tym:

- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki,
- Strategia rozwoju kapitału ludzkiego,
- Strategia rozwoju transportu,
- Strategia bezpieczeństwa energetyczne i środowisko,

- Strategia sprawne państwo,
- Strategia rozwoju kapitału społecznego,
- Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010-2020. Regiony, miasta, obszary wiejskie,
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa,
- programy rządowe (jak np. Program wsparcia budownictwa socjalnego ze środków Funduszu Doplát itp.).

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, który zawiera środki pochodzące z Norwegii (97% ogółu przyznanych środków), Liechtensteinu oraz Islandii:

- Program: Ochrona różnorodności biologicznej i ekosystemów,
- Program: Wzmocnienie monitoringu środowiska oraz działań kontrolnych,
- Program: Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii,
- Program: Fundusz dla Organizacji Pozarządowych,
- Program: Lokalne i regionalne inicjatywy na rzecz zmniejszenia nierówności i promowania spójności społecznej,
- Program: Poprawa i lepsze dostosowanie ochrony zdrowia do trendów demografii,
- Program: Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego i naturalnego,
- Program: Promocja różnorodności w kulturze i sztuce w ramach europejskiego dziedzictwa kulturowego (program partnerski).

Norweski Mechanizm Finansowy dotowany z budżetu norweskiego, który obejmuje:

- Program: Wsparcie rozwoju i szerokiego stosowania technologii CCS w Polsce,
- Program: Globalny fundusz na rzecz godnej pracy i dialogu trójstronnego,
- Program: Norwesko-Polska Współpraca Badawcza (program partnerski),
- Program: Norwesko-Polski Program Stypendialny (program partnerski),
- Program: Poprawa i lepsze dostosowanie ochrony zdrowia do trendów demograficzno-epidemiologicznych,
- Program: Ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu (program partnerski),
- Program: Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i przemocy ze względu na płeć,
- Program: Współpraca w obszarze Schengen oraz walka z przestępczością transgraniczną i zorganizowaną, w tym przeciwdziałanie handlowi ludźmi oraz migracjom grup przestępczych,
- Program: Budowanie potencjału instytucjonalnego i współpraca w obszarze wymiaru sprawiedliwości/ Poprawa skuteczności wymiaru sprawiedliwości,
- Program: Wsparcie Służby Więziennej, w tym sankcji pozawięziennych.

Alternatywę finansową dla ograniczonych możliwości inwestycyjnych gminy stanowić może partnerstwo publiczno-prywatne, które pozwala na zaangażowanie środków prywatnych oraz sektora finansów publicznych, we wspólne przedsięwzięcia służące rozwojowi gospodarczemu. W prawie polskim ramy prawne PPP wyznaczają dwie ustawy, regulujące współpracę podmiotów publicznych i partnerów prywatnych:

- ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 100 z późn. zm.), zwana dalej Ustawą o PPP,
 - ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o koncesji na roboty budowlane lub usługi (Dz. U. z 2009 r. Nr 19, poz. 101, Nr 157 poz. 1241 z późn. zm.), zwana dalej Ustawą o Koncesjach.
- Obie wyżej wymienione ustawy w zamierzeniu ustawodawcy mają ułatwić wykonywanie zadań publicznych na zasadzie kooperacji sektorów publicznego i prywatnego w Polsce.

